

หมิ่นประมาทคืออะไร

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ पार्टเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะ กรณี การพิจารณาแต่ละเรื่อง ต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ <https://eksiamdefamationlaw.com/articles/what-is-defamation.html>

สาระสำคัญโดยสรุป

- องค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 มีสามชั้น คือ ใส่ความผู้อื่น, ต่อบุคคลที่สาม, โดย ประการ ที่ น่าจะ ทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ขาด ชั้นใด ชั้นหนึ่ง ย่อมไม่ครบ องค์ประกอบ
- ตัวบทใช้คำว่า “น่าจะ” ผู้เสียหายจึงไม่ต้องพิสูจน์ว่าเสียชื่อเสียงไปแล้วจริง เพียงแสดงว่าข้อความมีลักษณะที่น่าจะก่อผลเช่นนั้นก็เพียงพอ
- โทษตามมาตรา 326 คือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ, หากกระทำโดยการโฆษณาตาม มาตรา 328 โทษเพิ่มเป็นจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท
- มาตรา 329 เป็นเหตุยกเว้นความผิดสำหรับการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ส่วน มาตรา 330 เป็นเพียงเหตุยกเว้นโทษเมื่อพิสูจน์ความจริงได้ และห้ามพิสูจน์ในเรื่องส่วนตัวที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน
- ความรับผิดทางแพ่งแยกต่างหากจากความรับผิดทางอาญา ผู้เสียหายเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ มาตรา 423
- หมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ตาม มาตรา 333 ผู้เสียหายจึงต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ตามมาตรา 96

- **ดูหมิ่นเป็นคนละฐานกับหมิ่นประมาท** ถ้อยคำหยาบคายที่ไม่ได้ใส่ความด้วยข้อเท็จจริง อาจเข้าความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรา 393 ซึ่งมีองค์ประกอบและโทษต่างออกไป

หมิ่นประมาท ตามกฎหมายไทย คือ การใส่ความผู้อื่น ต่อ บุคคลที่สาม โดย ประการที่น่าจะ ทำให้ผู้นั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 สารระของความผิดจึงไม่ได้อยู่ที่ถ้อยคำรุนแรงเพียงใด แต่อยู่ที่การกล่าวข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลซึ่งระบุตัวได้ให้ผู้อื่นรับรู้

องค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท

ความผิดฐาน หมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 เกิดขึ้น เมื่อ ครอบ องค์ประกอบ สามชั้น พร้อมกัน คือ มีการใส่ความด้วยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลซึ่งระบุตัวได้ ข้อความนั้นไปถึงบุคคลที่สาม และมีลักษณะที่น่าจะ ทำให้ผู้ถูกกล่าวถึงเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง การกล่าวกับเจ้าตัวตามลำพังจึงยังไม่ครบองค์ประกอบชั้นที่สอง

ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่ต้องครบทุกข้อ จึงจะถือว่าเป็นความผิด¹

- **ใส่ความผู้อื่น:** มีการกล่าวถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลที่ระบุตัวได้ ไม่ใช่เพียงคำด่าหรือความรู้สึกลอยๆ
- **ต่อบุคคลที่สาม:** ข้อความนั้นไปถึงคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้เสียหายเอง หากพูดกับเจ้าตัวตามลำพัง โดยทั่วไปยังไม่เข้าองค์ประกอบนี้
- **โดยประการที่น่าจะ ทำให้เสียชื่อเสียง:** ลักษณะของข้อความ น่าจะ ทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง

สาระสำคัญของบทบัญญัติ: ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326

ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะ ทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท¹

หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา (มาตรา 328)

มาตรา 328 มีใช้ฐาน ความผิดใหม่ แต่เป็นเหตุ อนุกรรจ์ของมาตรา 326 เมื่อ การใส่ความ กระทำ โดย การ โฆษณาด้วยเอกสาร ภาพ ตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด การกระจายเสียงหรือกระจายภาพ หรือ การป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น โทษจึงสูงขึ้นเป็นจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

หากการใส่ความกระทำด้วยการโฆษณา เช่น ทางเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพ เสียง หรือสื่อออนไลน์ที่เผยแพร่ต่อ สาธารณะ กฎหมายกำหนดบทเพิ่มโทษให้หนักขึ้นกว่าการหมิ่นประมาทธรรมดา เพราะข้อความเข้าถึงคน จำนวนมากและสร้างความเสียหายได้กว้างกว่า²

เหตุยกเว้นและการพิสูจน์ความจริง

กฎหมายแยกทางออกไว้สองชั้นซึ่งให้ผลไม่เท่ากัน มาตรา 329 เป็นเหตุยกเว้น ความผิด สำหรับการแสดง ความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตตามกรณี ที่บัญญัติไว้ ส่วนมาตรา 330 เป็นเพียงเหตุยกเว้นโทษเมื่อ พิสูจน์ได้ว่าข้อความ เป็นความจริง และยังห้าม พิสูจน์หากเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัวซึ่งการพิสูจน์ไม่ เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต (มาตรา 329)

การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตในกรอบที่กฎหมายกำหนด เช่น เพื่อความชอบธรรม ป้องกัน ตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม การติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอัน เป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยใน ศาลหรือในการประชุม ย่อมไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท³

การติชมด้วยความเป็นธรรมตามมาตรา 329 (3) ใช้บ่อยที่สุดกับรีวิวสินค้าและบริการ ดูบทความ รีวิวร้าน ค้าออนไลน์กับหมิ่นประมาท

การพิสูจน์ความจริง (มาตรา 330)

ในบางกรณี หากผู้ถูกกล่าวหาพิสูจน์ได้ว่าข้อความที่กล่าวเป็นความจริง ก็อาจไม่ต้องรับโทษ อย่างไรก็ตาม กฎหมาย ห้าม พิสูจน์หากเป็น เรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์นั้น ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ดังนั้น “ความ จริง” จึงไม่ได้เป็นเกราะคุ้มกันเสมอไป⁴

ความรับผิดทางแพ่งและค่าสินไหมทดแทน

ความรับผิดทางแพ่งเดินคู่ขนานไปกับความรับผิดทางอาญาและไม่ขึ้นแก่กัน ผู้เสียหายอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนตามหลัก ละเมิด ทั่วไป ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ ตามมาตรา 423 ซึ่งบัญญัติถึงการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง อันเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือทางทำมาหาได้ของผู้อื่น

นอกจากความผิดทางอาญา ผู้เสียหายยังอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 (หลักทั่วไปว่าด้วยละเมิด) และมาตรา 423 ซึ่งว่าด้วยการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง อันเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือทางทำมาหาได้ของผู้อื่น⁵

เป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา 333 บัญญัติให้ความผิดใน หมวด หมิ่นประมาท เป็น ความผิดอันยอมความได้ ผลในทางปฏิบัติคือ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 96 มิฉะนั้นสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับ และคู่ความอาจยอมความกันได้ก่อนคดีถึงที่สุด

หมิ่นประมาทเป็น ความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหาย จึง ต้อง ร้องทุกข์ หรือ ดำเนินการ ภายใน กำหนด เวลา ตามกฎหมาย โดยทั่วไปคือภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด การปรึกษาแต่เนิ่น ๆ จึงสำคัญเพื่อไม่ให้เสียสิทธิ⁶

จุดเริ่มต้นของกำหนดสามเดือน ลักษณะของคำร้องทุกข์ที่ศาลยอมรับ และการฟ้องคดีต่อศาลเอง วิเคราะห์ไว้พร้อมคำพิพากษาศาลฎีกาในบทความกฎหมายหมิ่นประมาทออนไลน์ แจ่มความได้ใหม่ และต้องแจ้งภายในกี่เดือน

หมิ่นประมาท ไม่เท่ากับ ดูหมิ่น

คำหยาบคายหรือการดูถูกเหยียดหยามที่ไม่ได้ “ใส่ความ” ด้วยข้อเท็จจริง อาจเข้าข่ายความผิดฐานดูหมิ่น (เช่น ดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรา 393) ซึ่งเป็นคนละฐานกับหมิ่นประมาท การแยกแยะให้ถูกต้องตั้งแต่ต้นมีผลต่อแนวทางดำเนินการ⁷

เชิงอรรถ

1. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ความผิดฐานหมิ่นประมาท: ถ้อยคำในกล่อง “สาระสำคัญ” เป็นการสรุปเพื่อความเข้าใจ มิใช่การยกตัวบทคำต่อคำทั้งมาตรา หากต้องการถ้อยคำตามตัวบทโปรดยืนยันกับประมวลกฎหมายฉบับปัจจุบัน
2. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา
3. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 เหตุยกเว้นความผิดกรณีแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต
4. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 การพิสูจน์ความจริง และข้อห้ามพิสูจน์กรณีเรื่องส่วนตัวที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน
5. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 423
6. ความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 333 และกำหนดเวลาร้องทุกข์ตามมาตรา 96 (โดยทั่วไปภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด)
7. เปรียบเทียบ กับ ความผิด ฐาน ดูหมิ่นซึ่งหน้า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ซึ่งมี องค์ประกอบ และ โทษ ต่าง จาก หมิ่นประมาท

